በዓድዋው ጦርነት የቤተ ክርስቲያን ተሳትፎ

የአውሮፓ ቅኝ ገዥዎች የአፍሪካን ምድር እንደ ዳቦ እየቆራረሱ የሚከፋፈሉበት ጊዜ ስለነበር አፍሪካውያን ታግለው ከማይወጡት ማጥ ውስጥ ገብተው ይጋደሉ ነበር ። የኢጣልያን መንግሥት ግን የተሳሳተበት ዓላማ ዳርዋ እሳት መሃል ገነት የተባለችውን ኢትዮጵያን ለመቆራረስ ሳይሆን ጨርሶ ለመዋጥና ለመሰልቀጥ ነበር ይህንንም ለማድረግ ያቀደው በመጀመሪያ ጊዜ በወንጌል መልክተኞች ስም የመጡትን እነ አባ ማስን የበግ ለምድ እያለበሰ በመላክ ነበር ።

እነሱም በገጠሪቱ ኢትዮጵያ እየተዘዋወሩ ውስጥ ውስጡን ገንዘብ እየሰጡና መርዛቸውንም በመርጨት የሀገር ፍቅር ያነሳቸውን አንዳንድ ሰዎች ለመከፋፈል ሞክረው ነበር ። ስለዚህም መረጃ የሚሆነን አባ ማስያስ ለማታለል የመጣበትን የወንጌል መልእክተኛነትን ወደ ጐን ትቶ ወደ ፖለቲካ እየገባ በኢትዮጵያ መንግሥትና በኢጣልያ መንግሥት መካከል ሁኖ ለኢጣልያ መንግሥት ብዙ ጥቅም ሲሠራ በኢትዮጵያ ላይ ግን ብዙ ጉዳት አድርሶ ነበር ።

ስለ ሥራውም የፖለቲካ ውለታ ቪክቶር ኤማኑኤል ሁለተኛ "ማውሪስዮስ ላዛሮ" በሚባሉ ቅዱሳኖቻቸው የሚጠራ ኒሻን በማርኬዝ አንቴኖሪ እጅ ሽልማት ልኮለት ተቀብሏል እንዲህ ያለውንም ተግባር በቤተ ክርስቲያን ስም ሲሠሩት ባልተገባ ነበር ምክንያቱም ቤተ ክርስቲያን ሰላምን መስበክ እንጂ ጦርነትን መስበክ ዓላማዋ አልነበረምና ።

ይሁን እንጂ በአባማስያስና በግብረ አበሮቹ ፖለቲካ አገር ወዳድ የኢትዮጵያ ሕዝብ አገሩንና ቤተክርስቲያኑን በሚወድ ከመተባበር በቀር አልተከፋፈሉም ስለዚህ በኢትዮጵያ መንግሥት በኩል ይህ እንደ ችግር ሆኖ አልተቆጠረም እንጂ ችግር ሆኖ የተቆጠረው ግን በኢጣልያ መንግሥት በኩል የጠዋቱን ለማታ የማታውን ለጠዋት ለሕዝቡ የሚያሰረዱ ጋዜጦች ፥ መጽሔቶች ፥ ስልክና ቴሌግራም እነዚህና እነዚህን የመሳሰሉ መገናኛዎች ሲኖሩ ፥ በኢትዮጵያ መንግሥት በኩል ግን ከላይ የተጠቀሱት መገናኛዎች ስላልነበሩ በጊዜው የነበረው ተጨባጭ ሁኔታ በቤተ ክርስቲያን በኩል ሆኖ ስለተገኘ ቤተ ክርስቲያን እጨጌውን የአድባራት አለቆችን የገዳማት አበምኔቶችን መነኮሳትንና ቀሳውስትን በየገጠሩ እየላከች ሕዝቡን እንዲቀሰቅሱና ንቃተ ሕሊና እንዲሰጡ ስምምነት ተደረገ ። ቤተ ክርስቲያንም የተባለውን ስላመነችበት ሕዝቡ እሑድ እሑድ በሰንበቱ ፥ በየወርና በየዓመት በዓሉ ለማክበር ስለሚሰበሰብ ፥ በየተስካሩ ፥ በየዝክሩ ፥ በየድግሱ ፥ በየልቅሶው ወይና ደጋ ፥ ከደጋና ከቆላ እየመጣ በብዛት ስለሚገኝ የጦርነቱን ወሬ ለማውራትና ሕዝቡም ስለአገሩ ስለቤተ ክርስቲያኑ በጠቅላላው አገር ከጠፋ ቤት ፥ ንብረት እንደማያገኝ ቤተ ክርስቲያንም ፥ ሃይማኖትም እንደሚጠፋ ከላይ የተጠቀሱት ካህናት እንዲሰብኩ እንዲያስተምሩ እንዲቀሰቅሱ አደረገች በተጨማሪም በየዋሻው የተቀመጡት እና [illegible] የሚኖሩ ባህታውያን በአታቸውን ትተው በመውጣት ነጭ እሞራ በላህ ፥ ነጭ አንበጣ ወረረህ እያሉ ሕዝቡ የሀገሩን ዳር ድንበር እንዲጠብቅ ይቀሰቅሱት ጀመር ።

ሕዝቡንም በጣም እንዲያንቀሳቅስ ያደረገው በጥር ወር በ1887 ዓ.ም. በጄኔራል አሪሞንዲ የሚመራው የኢጣልያ የጦር ሠራዊት በኩአቲትና በሰናፌ በተደረገው ጦርነት ጊዜያዊ ድል አግኝቶ ነበር ከዚያም እየገሠገሠ ከፊት ያገኘውን ሕፃናቱን ፥ ሴቱን ፥ ሽማግሌውን እየጨፈጨፈ ቤተ ክርስቲያንን ከነ ንዋየ ቅድሳቷ በእሳት እያቃጠለ ከመረብ እስከ አምባ ላጌ ያለውን የትግሬይን ክፍለ ሀገር ከቁጥጥሩ ስር ስላደረገ ነው ።

በዚህ ጊዜ ከእሳት ላይ እንደተጣደ ወተት የሕዝቡ ቁጣ ገንፍሎ ፈሰሰ ትዕግሥቱም ስላለቀ በዚሁ ዓመት በክረምት ወራት ያረሰውን ሲዘራ ፥ የዘራውን ሲያርም ፥ ዳቦ ቆሎውን ፥ በሶውን ፥ ድርቆሹን ፥ ሲያዘጋጅ አጋሰስ ያለው አጋሰሱን ፥ አህያ ያለው አህያውን ፥ ፈረስ ያለው ፈረሱን እየቀለበ ሲያወናር ከረመ በተጨማሪም ጠመንጃ ያለው ጠመንጃውን ሲወለውል ጐራዴውን በድቶን ሲስንግል መዋረቢያውን ሲያስል ጦሩን ፥ ሲያሾል ዱላውን ቅባት እየቀባ ጢስ ላይ ሲሰቅል ወንጭፉን ሲያበጅ በነዚሁ መሣሪያዎች ልምምድ ሲያደርግ ከረመ ።

ለምሳሌ በቀድሞ ዘመን አዝማሪዎችና አረኞች እንደ መገናኛ ሆነው ያገለግሉ ስለነበር ምን አሉ! ይባል ነበር ። ስለዚህ አረኞች በከብት ጥበቃቸው ፥ አዝማሪዎችም በየድግሡ የኢትዮጵያን አቸናፊነትና የኢጣልያንን ድል መመታት የሚያበሥሩ ግጥሞች እየገጠሙ የሕዝቡን ወኔ ሲቀሰቅሱት ከረሙ ።

አዲሱ ዓመትም እንደተለወጠ በጥቅምት ወር 1888 ዓ.ም. ዳግማዊ ምኒልክ የጦርነት ክተት ዓዋጅ አወጁና ጉዞዎቻቸውን ወደ ደሴ ከተማ ቀጠሉ ። ከዚያም እንደደረሱ ድንኳን ያለው ድንኳን ፥ ገንዘብ ያለው ገንዘብ ፥ እህል ያለው እህል ለስንቅ እንዲያቀርብ ጠየቁ ። ሕዝቡም ተባባሪ ስለነበር ነጋዴዎች አጋሰሶቻቸውን ከነጫኞቻቸው ለስንቅና ለመጓጓዣ [illegible] እንዲሆኑ ድንኳኖቻቸውም ለወታደሩ መጠለያ እንዲሆን ሰጡ ። ገበሬውም እራሱ ከመዝመቱ ሌላ ከየጐተራው ያለውን ስንዴ

፯

ለዳቦ ቆሎ ፣ ገብሱን ለበሶ ፣ ጤፉን ለእንጀራ አቀረበ ።

ሴቶችም በበኩላቸው ስንዴውን ፈጭተው ዳቦ ቆሎ ቆልተው በሶውን ፣ ድርቆሹን አዘጋጅተው በርበሬውን መተነው ከማቅረባቸውም በላይ ከወንድሞቻቸው ጉን ለጦርነት ተሰለፉ፤ ዘማችም በበኩላቸው ለቋንጣ የሚሆን ልዩ ልዩ ስጋ ሰጡ ። ዝግጅቱ በዚህ አኳኋን ተከሄደና ዘመቻው ወደትግራይ ቀጠለ በዚህ ጊዜ አህያ ያለው በአህያው ፡ ጋሠሥ ያለው ባጋሠሡ የሌለው ደግሞ ስንቁን በራሱ ተሸክሞ ተጓዘ ።

ቤተ ክርስቲያንም የጦርነቱ ተካፋይ ለመሆን (ታቦቶችንና) ካህናቶችዋን አሰልፋ አብራ ተጓዘች (ከሄዱትም ታቦቶች ጥቂቶቹን ብንጠቅስ ያሬዳው ቅዱስ ጊዮርጊስ ፣ ደምባር ማርያም ናቸው ለምን ዘመቱ የሚል ጥያቄ ቢቀርብ)

1ኛ በቅርብ ተገኝተው የምህላ ጸሎት ጧት ማታ ለማድረስ

2ኛ ስለ ሀገር ፍቅር ስለወገን ክብር ስለሀገር ነፃነት የሚደረገው ተጋድሎ ሁሉ ፍጹም መሥዋዕትነትና ሕጋዊ መሆኑን ለማስተማር ፣

3ኛ ትምህርት ለሚፈልጉት ትምህርት ለመስጠትና ከሚናዘዙት የኑዛዜ ቃል ለመቀበል ፣

4ኛ የቆሰሉትን ለማጽናናትና ለማበረታታት ፣

5ኛ ቅዱስ ቁርባን ለሚቀበሉ ቀድሶ ለማቁረብ ነው ። ይህም ልማድ ከኦሪቱ ሲያያዝ የመጣ ስለነበር ሲሠራበት ኖሯል ። በኢትዮጵያ በኩል ሁኔታው በዚህ እንጓር ሳለ በኢጣልያ መንግሥት በኩል ግን የተደረገው የጦርነት ስልፍ ከኢትዮጵያ ጦር አሠላለፍ መቶ በመቶ ይበልጥ ነበር ። ይኸውም በዚያ ጊዜ የነበረው የኢጣልያ መንግሥት ኃያላን ከሚባሉት መንግሥታት አንደኛው ስለነበር ብዙ የጦር አካዳሚዎች ነበሩት ከነዚህም አካዳሚዎች ሰልጥነው የሚወጡ እያሌ የጦር መኮንኖችና በልዩ ልዩ ታክቲክ የሠለጠኑ ብዙ የጦር ሠራዊት ነበሩት ። በጦር መሣሪያም በኩል ቀላልና ከባድ መሣሪያ የሚሠሩ በርካት ያለ ፋብሪካዎች ነበሩት የኢትዮጵያ መንግሥት ግን ከአሮጌ ስናድርና ፣ ከሰ ይፍ ፣ ከጐራዴና ከጦር በስተቀረ ሌላ መሣሪያ አልነበረውም ሠራዊቱ ግን በወኔና በዲስፒልን የታነፀ በሀገር ፍቅር የተቃጠለ በእምነት የፀና ነበር እንጂ የተማሩ የጦር መኰንኖችና በልዩ ልዩ የጦር ታክቲክ የሰለጠኑ የጦር ወታደሮች አልነበሩም ።

ይሁን እንጂ ጦርነቱ አንድ ዓመት ቢፈጅም የካቲት 23 ቀን 1888 ዓ.ም. በተደረገው ከባድ ጦርነት ጀግናው የኢትዮጵያ ሕዝብ ድልን ተቀዳጀ ። ባገኘውም ድል ጣልያንን ብቻ ሳይሆን የቅኝ ገዥዎችንም ቅስም ሰበረ ። ኢትዮጵያም የአፍሪካ ኮከብ የሚለውን ስም አገኘች ።

ወደ ዛሬው ጦርነት መለስ ብንል ከአድዋው ጦርነት ነጥለን ልናየው አይገባም ይኸውም ዛሬ ኢትዮጵያ በነፃነት እኩልነት የምታምን አገር ሁናለች የሞቃድሾ መንግሥት ግን ጀሀድ የሚል ሃይማኖታዊ ጦርነት አስነስቶ ታላቅ ለመባልና ለመስፋፋት ሲል ሴቱን ን ማግለውን ፣ ሕፃናቱን በጨካኝነት አባረደ ፣ ቤተ ንብረታቸውን አቃጠለ በተጨማሪም በምሥራቅና በደቡብ የሚገኙትን በርካት ያሉ አብያተ ክርስቲያናትን ከነ ንዋየ ቅድሳታቸው በእሳት ለበለባቸው ካህናቱንም አብዛኛዎቹን ሲፈጅ በርካት ያሉትንም እንዲሰደዱ አደረገ ። ይህም 10 ያህሉን የራሱን የሃይማኖት መሪዎች ገሏልና አያስደንቅም ይሆን የመሰለውን ጭካኔ ቤተክርስቲያን እየተመለከተች ዝም ማለት አይገባትም ሕዝቡን መቀስቀስ ስለሀገር ፍቅርና ስለወገን ደህንነት ማስተማር የተለመደ ተግባር ቢሆንም በአሁኑ ጊዜ ግን የበለጠ የሥራ ድርሻ ያለባት መሆኑን መገንዘብ ይገባታል ። ምክንያቱም አገር ከሌለ ቤተ ክርስቲያንም ሃይማኖትም የሉምና ።

ከሥነ ጽሑፍ ክፍል

www.ethiopianorthodox.org